

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOLIQ TIZIMIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISLOHOTLAR

Anvarov Nozimjon

Andijon iqtisodiyot va qurilish instituti
“Ijtimoiy-iqtisodiy fanlar” kafedrası o‘qituvchisi

ANNOTASIYA

Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasi soliq tizimida amalga oshirilgan islohotlar va bu islohotlarning natijasi, hamda hozirgi vaqtda mamlakatimizda tadbirkorlik faolligini oshirish va investitsiyalarning hajmini ko‘pyatirishga to‘sqinlik qiladigan soliq tizimida mavjud muammolar atroflicha ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar.Harakatlar strategiyasi, soliq ma‘muriyatchiligi, sog‘lom raqobat, xufiyona biznes, ma‘muriy xarajatlar, javobgarlikni liberallashtirish.

2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha “Harakatlar strategiyasi”da soliq solish bazasini kengaytirish orqali soliq ma‘muriyatchiligini soddalashtirish va soliq yukini kamaytirish masalalari alohida o‘rin tutadi. O‘tgan yillar mobaynida tadbirkorlik subyektlari ustidan tekshirishlarni qisqartirish va ularning tadbirkorlik faoliyatiga asossiz ravishda aralashishlarga barham berish bo‘yicha belgilangan tartibda zarur chora-tadbirlar ko‘rildi. Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini rejadan tashqari va muqobil tekshirish tartiblari bekor qilindi, tadbirkorlar tomonidan beriladigan soliq hisobotlarning shakli va taqdim etish muddatlari soddalashtirildi.

Bundan tashqari, xo‘jalik yurituvchi subyektlar o‘rtasida “sog‘lom raqobat”ni ta‘minlash va “xufiyona biznes” yuritishga barham berish maqsadida: soliq organlariga hisob-kitoblar haqidagi ma‘lumotlarning onlayn rejimida berilishini ta‘minlaydigan nazorat-kassa mashinalarini qo‘llash orqali naqd pul tushumi ustidanavtomatlashtirilgan nazorat tizimi joriy etilmoqda. Shu bilan bir qatorda, real ish o‘rinlarini legallashtirish uchun davlat soliq xizmati organlariga xo‘jalik yurituvchi subyektlar xodimlarining hisobotdagi va haqiqiy soni muvofiqligi ustidan tizimli monitoringni amalga oshirish vazifalari yuklatilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasining amaliyotga joriy etilishi natijasida mehnatga haq to‘lash jamg‘armasiga soliq yuki kamaytirildi, aylanma mablag‘lardan olinadigan soliqlar optimallashtirildi, davlat maqsadli jamg‘armalariga majburiy ajratmalarni bekor qilish

va yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i stavkasini kamaytirish orqali soliq tizimi qayta ko'rib chiqildi.

Ishbilarmonlikni muhitini yaxshilashda soliq ma'murchiligini yanada takomillashtirish va qonunchilikni buzganlik uchun javobgarlikni liberallashtirish muhim o'rin tutdi. Shu bois mamlakatimizda keying paytda bu borada adolatli, shaffof va uzoqqa mo'ljallangan tizimni yaratishga qaratilgan islohatlar amalga oshirib kelinmoqda. Buning natijasida butunlay yangi soliq ma'murchiligini yuzaga kelmoqda. Tadbirkorlar buning amaliy ta'sirini va natijasini avvalgiday chiroyli so'zlarda emas balki o'zlarining kundalik faoliyatida xis etmoqda.

Bugungi kunda soliq turlarini qisqarishi va stavkalarining pasayishi bo'yicha birinchi navbatda soliqlar turi 16 tadan 9 taga, nazorat shakllari 13 tadan 2 taga qisqartirilishi shu bilan birga yaqingacha tadbirkorlarga og'ir yuk bo'lib kelgan pensiya, maktab va yo'l jamg'armalariga 3,2 foizli yig'imlar bekor qilindi. Byudjetdan tashqari jamg'armalariga mazkur yig'imlarni bekor qilish hisobidan 7 mingga yaqin korxonalar har yili o'rtacha 6 trillion soliq to'lashdan ozod bo'ldi. Demakki shuncha mablag' o'zlarida qoladi. Shuningdek mol-mulk, daromad va ijtimoiy soliqlar stavkalari 2 barobar kamaytirildi. Buni aniq misollar orqali ifodalaydigan bo'lsak, transport sohasida soliq yuki 3 barobar, oziq ovqat sanoatida 2 barobar, to'qimachilik va elektr texnikasi sanoatida esa 20 foizgacha kamaydi.

Shu o'rinda yana bir masalaga aniqlik kiritish zarur bo'ladi. O'tgan yili yangi soliq kodeksi amalga kiritilgandan keyin 23 ta maxsus iqtisodiy zona ishtirokchilari avvalgi imtiyozlarimiz saqlanib qoladimi yoki yo'qmi, degan savol bilan Prezidentimizga ham murojaat qilishgan edi. Ushbu savollar ko'ra 2020 yil fevral oyidan maxsus iqtisodiy zonalar to'g'risidagi qonun qabul qilingunga qadar iqtisodiy zonalarga ro'yxatdan o'tgan tadbirkorlarga imtiyozlar saqlanib qolinishiga kafolatlar berildi. Amaldagi qonunga binoan, ushbu tadbirkorlar investitsiya miqdoridan kelib chiqib mol-mulk, yer va suv soliqlaridan 10 yilgacha ozod qilingan. Endilikda ushbu imtiyozlarga foyda solig'i ham qo'shiladi va korxonalar ixtiyorida yiliga qariyb 300 milliard so'm mablag' qoladigan bo'ldi.

Xulosa qilib aytganda, mamlakatimiz o'z mustaqilligini qo'lga kiritgan dastlabki kunlaridanoq soliq ma'murchiligini takomillashtirish jamiyatimizda tadbirkorlikni keng ko'lamda tarkib topishi hamda rivojlanishi uchun qulaysharoitlar yaratish borasida samarali islohatlar olib borilmoqda. E'tiborlisi shundaki tadbirkorlik faoliyatiga oid bir qancha normativ hujjatlar, qonun, qonunosti hujjatlar qabul qilinib, ularning huquqiy kafolatlari tobora mustahkamlab borilayotganligi alohida o'rin egallaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. O‘zbekiston Respublikasi soliq kodeksi
2. www.soliq.uz
3. www.lexuz
4. www.soliq.yangiliklari
5. www.norma.uz